

วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2555 ปีที่ 21 ฉบับที่ 7787 ข่าวสดรายวัน

แฉซ่อมมั่วอีกจุด วิหารเก่า'น้ำแต่ม'

มั่วอีกจุด- ภาพเปรียบเทียบวิหารน้ำแต่ม สถาปัตยกรรมล้านนา อายุกว่า 500 ปี ภายในวัดพระธาตุลำปางหลวง (ซ้าย) กับวิหารที่ทางวัดบูรณะขึ้นใหม่ ซึ่งอาจารย์มช.ชี้ว่าไม่เหลือความเป็นศิลปะ อยู่เลย ตามข่าว

วัดลำปางหลวง ศิลปะ500ปีเลย

ยังมีอีกที่สนใจจากวัดพระธาตุลำปางหลวง ทำไปได้ บูรณะวิหารน้ำแต่มจากโบราณ 500 ปี กลายเป็นของใหม่เอี่ยม อาจารย์มช.แฉซ้ำ จากวิหารสถาปัตยกรรมล้านนาที่สวยงามอ่อนช้อยวิจิตรด้วยศิลปะกลายเป็นอาคารใหม่ที่แข็งกระด้างไร้ศิลปะและไร้รสนิยม ส่วนภาพวาดลายคำต้องใช้เทคนิคใช้น้ำยาล้างสีใหม่ออกแล้วดึงภาพเก่าคืนมา ซึ่งต้องใช้เวลาหลายเดือน ซ้ำแม้ภาพจะบอบช้ำอีกแน่แต่จำเป็นอัดยัด กรมศิลปต้องรับผิดชอบฐานข้างปล่อยทำงานเอง ทั้งที่เมื่อให้ช่างรับเหมามาทำการบูรณะจะต้องมีเจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรมาเฝ้าดูการทำงานของช่างและกำกับตลอดเวลาที่ช่างลงมือทำงานนะ การอนุรักษ์ในระยะยาวควรตั้งองค์กรภายนอก ภาคสังคม วิชาการ เข้าตรวจสอบการทำงานบูรณะขององค์กรภาครัฐ จะได้ไม่ต้องไปไล่ไต่สวนกันทีหลัง

จากกรณีวัดพระธาตุลำปางหลวง วัดเก่าแก่คู่มืองลำปาง ตั้งอยู่ที่ด.ลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปาง ว่าจ้างบริษัทรับเหมาเข้าซ่อมแซมโบราณสถานต่างๆ ภายในวัด แต่ปรากฏว่าช่างของบริษัทได้ทำลาย'ลายคำ' ซึ่งเป็นลายทองของภาพจิตรกรรมฝาผนังรูปเทวดาพนมมือ อายุกว่า 300 ปี ที่บานประตูวิหารพระพุทธ ด้วยการเขียนลวดลายใหม่ทับของเดิม โดยที่ลายคำนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นศิลปะล้านนาที่งดงามสมบูรณ์ที่สุด อีกทั้งก่อนหน้านั้นบริษัทรับเหมาที่ซ่อมวิหารน้ำแต่ม ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มโบราณสถานของวัด จนกลายเป็นสภาพจากของเก่าที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี เป็นอาคารแบบใหม่ไปแล้ว สร้างความเสียหายและสลดใจแก่ผู้สนใจและอนุรักษ์งานศิลปกรรมโบราณเป็นอย่างยิ่ง และเรียกร้องให้กรมศิลปากรตรวจสอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยด่วน ตามที่เสนอข่าวไปแล้วนั้น

ความคืบหน้าเรื่องนี้ เมื่อวันที่ 24 มี.ค. นายสุรชัย จงจิตงาม อาจารย์ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า เรื่องที่เกิดขึ้นกรมศิลปากรต้องรับผิดชอบ เนื่องจากเมื่อมีการให้ช่างรับเหมามา

บูรณะจะต้องมีเจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากรมาเฝ้าดูการทำงานของช่างและกำกับตลอดเวลาที่ช่างลงมือทำงาน ไม่ใช่ปล่อยอย่างนี้ เมื่อเหตุความผิดพลาดเกิดขึ้น กรมศิลปากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ต้องรีบคืนสภาพเดิม สำหรับวิธีการคืนสภาพเดิม จากประสบการณ์ของตนที่เคยต่อสู้อุรังค์ในเรื่องนี้ กรมศิลปากรต้องหาช่างที่มีฝีมือและเจ้าหน้าที่กรมศิลป์ที่รู้เรื่องโบราณ ภาพโบราณ หรือผู้เชี่ยวชาญมาควบคุม เพื่อให้ถึงภาพเก่าและของเก่าที่ถูกสีใหม่ทับกลับคืนมา ซึ่งแน่นอนว่าสภาพของเก่าที่กลับคืนมาจากการถูกรื้อสีออกไป ภาพจะต้องซ้ำมาก แต่ก็จำเป็นต้องทำ และการใช้น้ำยาเอาสีใหม่ออก ต้องใช้เวลาหลายเดือนทีเดียว อย่างไรก็ตาม แม้ภาพที่ถูกรื้อกลับสภาพเดิมนั้นต้องบอบซ้ำเพิ่มไปอีก ก็ต้องยอม เพราะเกิดผิดพลาดไปตั้งแต่ต้นแล้ว

นายสุรชัยกล่าวด้วยว่า สำหรับปัญหาของลวดลายที่วัดพระธาตุลำปางหลวงนั้น ในระยะสั้นอยากให้แก้ปัญหาที่วิหารพระ พุทธ ด้วยการล้างทำความสะอาดโดยกระ บวนการเชิงอนุรักษ์ เพื่อฟื้นฟูคืนสภาพเดิมให้กลับคืนมา แม้จะเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะลายเดิมที่กู้มาได้นั้นอาจจะซ้ำ ซึ่งต้องเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการ แต่ขึ้นอยู่กับการซ่อมแซมในระยะแรกด้วย หากขัดลวดลายออกก็ถือว่าจบ ส่วนการอนุรักษ์ในระยะยาว ควรตั้งองค์กรภายนอกภาคสังคมและวิชาการเข้าไปตรวจสอบการทำงานบูรณะขององค์กรภาครัฐ จะได้ไม่ต้องไปไล่ไต่ถามภายหลัง ซึ่งมีวัดหลายแห่งที่หน่วยงานราชการสามารถอนุรักษ์ได้ดี เช่น วัดอินทราวาส หรือที่รู้จักกันดีในชื่อวัดต้นเกว่น อ.หางดง จ.เชียงใหม่ หรือของเอกชนที่อนุรักษ์ได้ดีมากเช่นกัน อาทิ วัดปงสนุก จ.ลำปาง

นายสุรชัยกล่าวถึงการซ่อมวิหารน้ำแต้มด้วยว่า การซ่อมวิหารหลังนี้ก็เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง โดยแต่เดิมสภาพของวิหารน้ำแต้มที่มีความเก่าแก่อายุมากกว่า 500 ปี และยังรักษาสภาพเดิมไว้ได้เป็นอย่างดีนั้น แต่หลังจากผ่านการบูรณะซ่อมแซมเมื่อปีก่อน สภาพวิหารโบราณกลับมีภาพไม่ต่างจากการสร้างวิหารหลังใหม่ เนื่องจากเค้าโครงของวิหารหลังเก่าถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งที่ในความเป็นจริงวิหารหลังดังกล่าวสามารถบูรณะให้รูปทรงคงเดิมได้ เพียงแต่เพิ่มเติมในด้านความมั่นคงให้มีความปลอดภัยและอุดรอยร้าวในบางส่วนของตัววิหารเท่านั้น ไม่ใช่สร้างใหม่หมดเหมือนทุกวันนี้

นายสุรชัยกล่าวว่า รูปแบบการบูรณะในครั้งนี้มีปัญหาและไม่มีความชัดเจนใน การซ่อมแซม ส่งผลให้บุคคลภายนอกไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าจะมีการบูรณะซ่อม ซ่อมอย่างไร ฉะนั้นกรมศิลปากรในฐานะหน่วยงานที่ดูแลเรื่องนี้โดยตรง ควรตั้งตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ช่วยดูแลและตรวจสอบความเหมาะสมในการบูรณะสถาปัตยกรรมต่างๆ ซึ่งหากมีความไม่เหมาะสมประการใดก็สามารถที่จะคัดค้านรูปแบบที่จะบูรณะได้ทันที แต่หากยังทำงานเหมือนอย่างทุกวันนี้ ความเสียหายก็จะเกิดขึ้น ซึ่งปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นทุกที่ในประเทศไทย และไม่ใช่ซ่อมแล้วมีคนคัดค้านก็ซ่อมแซมที่ ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองภาษีของประชาชนเป็นอย่างมาก

'วิหารน้ำแต้มเป็นวิหารเก่าแก่ที่สุดในล้านนาซึ่งมีอายุประมาณ 500 ปี ยังมีสภาพที่สมบูรณ์ แต่หลังจากการปรับปรุงแล้ววิหารหลังดังกล่าวก็เปลี่ยนแปลงไปเยอะมาก โดยเฉพาะโครงสร้างของตัววิหารซึ่งแก้กลับมาเป็นอย่างดีไม่ได้แล้ว' นายสุรชัย กล่าว

วันเดียวกัน ผู้สื่อข่าวรายงานบรรยากาศภายในวัดพระธาตุลำปางหลวง ว่าช่วงเวลานี้ทางวัดได้งดใช้ประตูโขงด้านหน้าวัด โดยให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวขึ้นบันไดทางข้างวัดแทน เนื่องจากอยู่ระหว่างปรับปรุงวิหารหลวง ซึ่งก็มีผู้เข้ากราบไหว้บูชาพระ บรมธาตุเป็นจำนวนมากตามปกติ

ผู้สื่อข่าวรายงานด้วยว่า จากการตรวจสอบบานประตูของวิหารพระพุทธรูป พบว่า ได้มีการวาดลายเส้นดินสอพูนภาพเทวดาพนมมือ หรือเทพนม ให้เห็นลวดลายชัดเจนมากขึ้น แต่หากมองดูในระยะไกลก็ยังคงมองไม่ออกกว่าลายเส้นเป็นอะไร

จากการสอบถามพระครูนิพนธ์นพกิจ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุลำปางหลวง กล่าวว่า ลายเส้นนี้เป็นของเดิมอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่ได้ลงสีให้ชัดเจน เดิมสีเส้นจะเป็นสีแดง ซึ่งเคยได้บอกกับผู้รับเหมาแล้วว่าให้ลงลายเส้นด้วยเพื่อให้ภาพชัดเจนมากขึ้น แต่ไม่มีการดำเนินการแต่อย่างใด ในส่วนของวิหารน้ำแต้มก็ได้ลงสีตามแบบเดิมซึ่งเป็นสีโถง ส่วนการลงสีเสาวิหารเป็นสีทองในบางจุดทำให้ดูเหมือนสีเก่าสีใหม่ปะปนกันนั้น ได้สอบถามทางกรมศิลปากรแล้วว่าทำไมจึงไม่ทำทั้งเสา ได้รับคำตอบว่าจะบูรณะเฉพาะบริเวณที่สีหลุดออกไปเท่านั้น จุดที่สีไม่หลุดจะได้คงสภาพของเดิมไว้ ซึ่งเจ้าอาวาสก็ไม่สามารถหักท้วงอะไรได้ เนื่องจากเป็นความรับผิดชอบและงบประมาณของกรมศิลปากร เพราะโบราณสถานในวัดได้ขึ้นทะเบียนไว้กับกรม ศิลปากรทั้งหมด เจ้าอาวาสทำได้เพียงเป็นผู้ดูแล

เท่านั้นไม่มีสิทธิ์ไปสั่งการ ใดๆ ได้

ด้านนายศักดิ์ สักเสริญ รัตนชัย ผู้เชี่ยวชาญ ชาญที่ปรึกษาสำนักศิลปวัฒนธรรม มหา วิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในฐานะ นายกสมาคมรักษาสมบัติวัฒนธรรม สาขาลำปาง กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาพวาดเทพนมบริเวณบานประตู วิหารพระพุทธ ว่า ภาพเทพนม นั้น เชื่อว่ามีอายุมากกว่า 300 ปี เพราะวิหารพระพุทธหลังนี้ตามจารึกหอจดหมายเหตุ แห่งชาติ สร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2019 ภาพวาดน่าจะมียุคไม่ต่ำกว่า 500 ปี ซึ่งเรียกให้ถูกต้องคือเป็นศิลปะสมัย สุโขทัยเชียงแสนไม่ใช่ศิลปะล้านนา จากการเห็นภาพเปรียบเทียบภาพเดิมและภาพใหม่ ไม่ได้เป็นการบูรณะแต่เป็น การเขียนใหม่ เป็นการปลอมลายมือ เป็นงานพู่กันไม่ใช่งานอนุรักษ์ ทำให้กลายเป็นของใหม่ ในหลักการอนุรักษ์ หากภาพเลื่อนก็ไม่ควรไปเพิ่มเติมแต่หาแนวทางรักษาไว้เท่าที่เหลืออยู่ ซึ่งสามารถจะบันทึกภาพมาตกแต่งบน หนังสือได้หรือทำขึ้นใหม่ให้เหมือนเดิมมากที่สุด ไม่ควรไปทำลายแบบเดิม เพราะศิลปกรรมคือลายมือไม่สามารถ ทำแทนกันได้

นายศักดิ์ กล่าวต่อไปว่า กรมศิลปากรได้เข้ามาทำงานในจ.ลำปางบ่อยครั้ง อย่างน้อยที่สุดก็น่าจะให้บุคลากรที่เคย เกี่ยวข้องเข้ามา ร่วมกันอนุรักษ์ เพราะจ.ลำปางมีโบราณสถานหลายแห่งที่ขึ้นทะเบียน ฉะนั้นหากมีการบูรณะก็ควร ให้บุคคลท้องถิ่นที่เคยมีบทบาทกับศิลปกรรมมานั้นได้มีส่วนร่วมในการบูรณะโบราณสถานในพื้นที่ สำหรับเรื่องนี้ ต้องมีการสอบสวน ต้องให้ศิลปากรรับผิดชอบ กรณีข้างรับเหมาเข้ามาดำเนินการเขียนใหม่เห็นว่าไม่มีความผิด เพราะเป็นอาชีพ เมื่อจ้างมาเขียนใหม่บริษัทก็ทำตามที่จ้าง แต่ตอนนี้เป็นการทำใหม่ให้เกิดความเสียหายไปแล้ว ก็ต้องสอบสวน ในส่วนของเจ้าอาวาสจะต้องรับผิดชอบ เพราะพื้นฐานสำคัญอยู่ที่ผู้มีอำนาจสูงสุดในสถานที่ และ คนที่สนับสนุนให้มีการทำลายครั้งนี้คือ เจ้าอาวาส